

Aromaterapie jako podpůrná léčba psích nemocí.

Aromaterapie je léčebná metoda známá tisíce let v lidské medicíně jako účinný prostředek při řešení různých neduhů. Veterinární lékařství v zásadě kopíruje znalosti a zkušenosti medicíny humánní, takže i použití aromaterapie je logickou návazností. V současné době je použití aromaterapie u psů metodou novou, která sice ještě nemá široké terapeutické užití, ale své pevné místo ve veterinární medicíně si buduje.

Z pohledu evolučního vývoje stojí čich jako smysl na prvním místě. Sluch, zrak a hmat jsou až na druhé příčce zájmu přírody v rozvoji smyslového vnímání. Čich byl přírodou „šlechtěn“ jako základní a nejdůležitější smysl, který zvířatům i lidem zajišťoval orientaci ve složitých životních situacích a v boji o přežití. Čich daleko více než sluch a zrak dokáže varovat na blížící se nebezpečí, pomáhá vyhledat potravu (kořist), informuje jedince o tom, zda je dané prostředí pro něj příjemné či nikoliv a hlídá jeho bezpečnost.

Orgánem čichu je nos, resp. část nosní sliznice a nervová zakončení čichových buněk v ní. Ne nadarmo se říká, že nosní sliznice je místem, kde nervová soustava stojí nejbližší vnějšímu prostředí. V nosní sliznici je síť nervových vláken, jejichž výběžky začínají přímo v čichových buňkách roztroušených ve sliznici, shlukují se do silnějších svazků, které se pod sliznicí proplétají ve větší a silnější vláčénka. Svazky prostupují přes dírkovanou kostní přepážku mezi nosem a lebkou do lebeční dutiny a přímo se zanořují do přilehlé části mozku, tzv. mozkového kyje (bulbus olfactorius). V bulbu se čichové nervy napojují na vyšší nervové struktury mozku a integrují se do složitých procesů řízení činnosti těla. Díky velmi těsnému a přímému propojení čichových nervů s nejdůležitějšími částmi mozku ovlivňují čichové vjemy zásadní mozkovou činnost, tedy funkční řízení těla, ale i vyšší projevy jakými jsou emoce a city, resp. následné projevy chování z toho plynoucí. Čich je zatím nejméně probádaným smyslem a doposud nejsou jasné některé pochody, které obecně nazýváme schopností něco ucítit a tento vjem si vštípit do paměti. Důkazem o zvýšený zájem neurofyziologie čichu je Nobelova cena za rok 2004 udělena v oboru medicíny za výzkum čichových buněk u člověka.

V průběhu tisíců let vývoje se zásadně u jednotlivých živočišných druhů změnila vloh a schopnosti čichu. V zásadě platí, že čich je stále nejdůležitějším smyslem, avšak rozdílně rozvinutým. Míru schopnosti rozeznávat kvalitativně i kvantitativně pachy je závislá na velikosti plochy nosní sliznice a na množství čichových buněk v ní existujících. Každá čichová buňka má schopnost dekódovat určitou škálu „svých pachů“ a jakmile je zaznamená, pošle do mozku signál o jejich přítomnosti ve vzduchu. Netřeba zdůrazňovat rozdíl u člověka a psa ve schopnosti cítit. Například jezevčík má v nose 125 milionů čichových receptorů, foxteriér 147 milionů a německý ovčák neuvěřitelných 225 milionů. Člověk je vybaven pouhými 5 miliony čichových buněk a má na rozdíl od psa asi 18x menší plochu olfaktorické (čichové sliznice) než pes. Lidský nos je rovný, krátký a bez záhybů, které by plochu zvětšovaly. Psí nos je dlouhý, v nosní dutině je spousta šnekovitých záhybů a zákrutů, které výrazně zmnožují vnitřní povrch nosu, a tím i kontakt vdechovaného vzduchu (pachů) s čichovou sliznicí sliznicí. Pes má na rozdíl od člověka i schopnost cíleně větřit a analyzovat pachy nejen kvalitativně a kvantitativně, ale i určit přesně směr, odkud pach přichází. Pes také dokáže rozeznat pachy o daleko nižší koncentraci než člověk. Rozdílné jsou i čichové vloh jednotlivých plemen. Dobře víme, že psi s dlouhým nosem jsou daleko vhodnější pro pachové práce než plemena krátkolebá. Aby čichové buňky nosní sliznice fungovaly správně, musí být stále pokryté tenkou vrstvičkou hlenu a musí být vlhké. Hlen má pro příjem pachů zásadní význam, jelikož zprostředkuje kontakt mezi pachem a čichovou buňkou. Je jakýmsi přenašečem a rozpouštědlem pachů. Čich psa je velmi citlivý a proto dokáže vnímat i malá množství např. aromaterapeutických látek v malých koncentracích.

Aromaterapie využívá jedinečných vlastností rostlinných silic. Silice jsou chemické látky, které se vyskytují v každé rostlině a jsou nepostradatelné pro její život. Pro svou nenahraditelnost se nazývají esenciální, čili nezbytné k životu rostliny. Silice se chemicky skládají ze základních funkčních skupin (terpeny, estery, fenoly, aldehydy, mastné kyseliny, ketony, alkoholy) a desítek chemických substancí uvnitř nich. Tyto chemické látky rozptýlené ve vzduchu, nadechnuté do nosu a rozpuštěné následně v hlenu na nosní sliznici chemicky stimulují čichové buňky. Čichové buňky hlásí dále do mozku změnu v prostředí a mozek na ni buď kladně či záporně reaguje, čímž ovlivňuje zdravotní kondici celého organismu.

Pro současné užití se silice extrahují destilací vodní párou do čisté koncentrované formy. Silice jsou nerozpustné ve vodě, dobře se rozpouštějí v olejích a alkoholu. Vonné látky lze používat samostatně či je vhodně kombinovat tak, aby se svými účinky na organismus doplňovaly a harmonizovaly.

Aromaterapeutické směsi lze připravovat i uměle – chemickou syntézou v laboratoři. V současné době se běžně prodávají komerční mixy, které přimíchané do ventilačních a klimatizačních systémů bank, hypermarketů či úřadů odbourávají v lidech stres a napětí.

U lidí lze přírodní vonné silice použít jako přísady do koupelí, masážních emulzí a do odpařovačů. U psů jsou všechny tyto aplikační formy technicky problematické. Jedinou metodou jak zabezpečit účinně stálý kontakt chemických látek ze silic s čichovými buňkami v psím nose je jejich trvalé vdechování.

Jak ale zajistit, aby aromaterapeutické látky byly kolem psa stále přítomny? Řešením je aromaterapeutická známka uzpůsobená k připnutí na obojek psa. V současnosti se v České republice prodávají aromaterapeutické tagy AromaPet™. Jedná se o plastové známky asi o průměru 4 cm a váže cca 4 gramy, které v plastu-nosiči obsahují vonné látky. Známky jsou určeny k připnutí na obojek a vypadají jako barevná psí známka. Silice se z nosiče neustále jemně odpařují a pes je může volně vdechovat. Na trhu jsou čtyři základní typy aromaznámečků, dle obsahu silic barevně odlišené. Podle praktických zkušeností z terénu a dle projevů ošetřených psů, zvířatům vdechování vonných látek nikterak neškodí a nebyly u nich pozorovány žádné odmítavé reakce. Navíc známky kolem sebe šíří i vůni příjemnou lidskému nosu. Známky nepůsobí psíkům žádné nepohodlí.

Modrá známka – relaxační obsahuje silice levandule, majoránky, bazalky a sevilského pomerančovníku. Složení působí na psy relaxačně a uklidňuje je. Doporučuje se u psů bázlivých a vystrašených, u různých forem poruch chování např. při strachu z bouřky a separační úzkosti, při agresivitě a útěcích.

Žlutá známka – revitalizační obsahuje silice rozmarýnu, muškátu, skořicovníku, koriandru a grapefruitu. Toto složení zlepšuje kondici a tonus nervového systému. Doporučuje se u psů po operacích, nemocech, odchovu štěňat, zlepšuje hojení ran a vede ke zlepšení celkové nálady zvířete.

Žluté a modré známky využívají přímého působení silic na nervový systém cestou kontaktu aromatických látek s buňkami čichové sliznice.

Červená známka – deodorační obsahuje silice máty kadeřavé, levandule a muškátu. Toto složení působí antibakteriálně, protiplísňově a výrazně deodoračně. Používá se u psů s onemocněním kůže, srsti a uší, kteří kolem sebe šíří nelibý zápach.

Zelená známka – antiparazitární obsahuje silice máty pepřné, voňatky citronely a australského čajovníku. Je určena jako přírodní alternativa k chemickým antiparazitárním obojkům a působí proti blechám a klíšťatům.

Červené a zelené známky těží z přímého působení vybraných esenciálních silic na mikroorganismy, plísňové a parazity.

Aromaterapii nesmíme chápat jako všespasitelnou metodu léčby. Nicméně určitě se jedná o zajímavý doplněk či někdy i hlavní postup při řešení obtížně léčitelných poruch chování a při zlepšení celkové kondice psa. Aromaterapeutické ovlivnění zdraví psa se oproti klasickým lékům velmi těžko objektivně laboratorně posuzuje. Kladné působení aromaterapie je ověřeno v praxi a pozorováním změn chování psa po nasazení aromaznámečků. Aromaterapii lze kombinovat s klasickými způsoby léčby. U formy aromaterapeutických přívěsků AromaPet™ není známo žádné její vedlejší negativní působení na psa.

Autor:

MVDr.Michal Čáp

info@veterina-info.cz